

TANTÁRGYI TEMATIKA
BTMAN508 Jelentéstan ea.

Tantárgy neve: Jelentéstan	Tantárgy Neptun kódja(i): BTMAN508, BTOMA5N03, BTOSVM2N13 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
	Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
	Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)
Tárgyfelelős (név, beosztás): Pethő József főiskolai tanár	
Közreműködő oktató(k): Pethő József főiskolai tanár	
Tantárgyi egység: Jelentéstan ea.	
Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMAN508 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)	
Javasolt félév: 3Ó (A szak kereshetőségi táblájában nem indul, így páratlan számú félév tárgyait csak összel, páros számúkat csak tavasszal lehet felvenni.)	Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
Óraszám/hét: 2 (A nappali képzés heti óraszámja 14 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a következő: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): BTMAN508: kollokvium, BTOMA5N03, BTOSVM2N13: gyakorlati jegy (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés módja és értékelése</i> pontnál.)
Kreditpont: BTMAN508: 3, BTOMA5N03, BTOSVM2N13: 2	Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)
Tantárgyi egység feladata és célja (röviden összefoglalva): A hallgatók megismertetése a nyelvi jelentés értelmezésének és leírásának legfontosabb jelenkori irányzataival, a szemantikai iskolák főbb vizsgálati területeivel, fogalmaival. Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás</i> : Ismeri a szemantikához kötődő legfontosabb összefüggéseket, elméleteket és az ezeket felépítő fogalomrendszert. Tisztában van a szemantika jellemző kutatási kérdéseivel, elemzési és értelmezési módszereivel, egyes részterületeinek alapvető szakkifejezéseivel. <i>képesség</i> : Képes értelmezni a nyelvi jelentés sajátosságait, történeti beágyazottságát. A szemantika alapvető kérdéseiről több stílusregiszterben, az adott műfaj szabályrendszerének megfelelően, közérthetően, választékos stílusban képes írni és beszélni. <i>attitűd</i> : Érti és elfogadja, hogy a nyelvi jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. Képviselem a magyar és az európai identitás nyelvi, vallási és társadalmi, történeti és jelenkori sokszínűségét. Tudatosan képviseli a megismert szaknyelvi és kommunikációs normákat, szakmájának gondolkodásmódját hitelesen közvetíti. Nyitott a magyar és más kulturális közösségek irányában. Képes és törekszik az önképzésre. <i>autonómia és felelősség</i> : Felelősséget vállal szövegeiért, tudatában van azok nyelvtudományi kontextusukból következő lehetséges szakmai értékeléseinek és etikai következményeinek. A szemantika területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében. Tudatosan képviseli azon módszereket, amelyekkel a nyelvtudomány adott területén dolgozik, és elfogadja más tudományágak eltérő módszertani sajátosságait.	
Tantárgyi egység tematikus leírása 14 heti bontásban: 1. Tájékoztató a követelményekről, a tematikáról, a szakirodalomról, a számonkérés	

- módjáról. A jelentéstan a tudományok és közelebbről a nyelvtudomány rendszerében
2. A jelentéstan történetének vázlata
  3. A logikai szemantika
  4. A strukturális szemantika
  5. A funkcionális nyelvészet és a kognitív szemantika általános jellemzése
  6. A kognitív szemantika legfontosabb témakörei: a kategorizáció (a prototípus-elmélet); a konstruálás
  7. A kognitív szemantika metaforaelmélete
  8. Szemantika és pragmatika
  9. A poliszémia
  10. A homonímia
  11. A szinonímia
  12. A jelentésváltozás
  13. Zárthelyi dolgozat
  14. A zárthelyi dolgozat kiosztása, megbeszélése, vizsga előtti konzultáció

Félévközi számonkérés módja és értékelése (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

A félévközi számonkérés módját és értékelését a félév kezdetekor a tantárgyi egység oktatója határozza meg.

Gyakorlati jegy/kollokvium teljesítésének módja és értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): **KSZ**

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgázhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Kövecses Zoltán 2005. A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe.

Budapest: Typotex. 13–57.

Pethő József 2006. Jelentéstan. Nyíregyháza: Bölcsész Konzorcium.

Pusztai Ferenc 2003. Szójelentés-történet. In: Kiss Jenő– Pusztai Ferenc (szerk.): Magyar nyelvtörténet. Budapest: Osiris Kiadó. 851–893.

Ajánlott irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Kiefer Ferenc [1999] Jelentésmélete. Budapest: Corvina.

Kövecses Zoltán 2005. A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe.

Budapest: Typotex. 59–280.

Maienborn, Claudia – Heusinger, Klaus von – Portner, Paul (ed.) 2011. Semantics. Volume 1. Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft / Handbooks of Linguistics

and Communication Science (HSK) 33/1. Berlin, New York: De Gruyter Mouton.
Tolcsvai Nagy Gábor 2011. Kognitív szemantika. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem,
Közép-európai Tanulmányok Kara.
Tolcsvai Nagy Gábor 2013. Bevezetés a kognitív nyelvészetbe. Budapest: Osiris Kiadó.